

IZOBRAŽEVANJE IN POKLICNO USPOSABLJANJE

V skladu z načelom subsidiarnosti gre za politiko, o kateri odloča vsaka država članica sama; EU ima tako predvsem podporno vlogo. Se pa vse države članice srečujejo z nekaterimi skupnimi izzivi: s staranjem družbe, pomanjkanjem znanj in spretnosti pri delovni sili, svetovno konkurenco in problematiko predšolske vzgoje – zato je na teh področjih potrebno skupno odzivanje, ko države sodelujejo in se učijo druga od druge^[1].

PRAVNA PODLAGA

Poklicno usposabljanje je bilo kot področje delovanja Skupnosti opredeljeno že v Rimski pogodbi iz leta 1957, pristojnost EU na področju izobraževanja pa je bila formalno priznana šele v Maastrichtski pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti leta 1992. V njej je zapisano, da Skupnost „prispeva k razvoju kakovostnega izobraževanja s spodbujanjem sodelovanja med državami članicami ter po potrebi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti, pri čemer v celoti upošteva odgovornost držav članic za vsebino poučevanja in organizacijo izobraževalnih sistemov pa tudi njihovo kulturno in jezikovno raznolikost“.

Z Lizbonsko pogodbo se določbe o vlogi EU v izobraževanju in poklicnem usposabljanju niso spremenile (naslov XII, člena 165 in 166). Pogodba vsebuje še dodatno določbo, ki bi jo lahko opisali kot horizontalno socialno klavzulo. Člen 9 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) pravi, da mora Unija pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti upoštevati zahteve, povezane s spodbujanjem visoke stopnje izobraževanja in usposabljanja.

Poleg tega Listina EU o temeljnih pravicah, ki ima enako pravno veljavnost kot Pogodbi (člen 6 Pogodbe o Evropski uniji), določa, da ima „vsakdo pravico do izobraževanja in dostopa do poklicnega in nadaljnega usposabljanja“ (člen 14) ter da ima „vsakdo pravico do dela in do opravljanja svobodno izbranega ali sprejetega poklica“ (člen 15).

CILJI

Unija mora pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti upoštevati zahteve, povezane s spodbujanjem visoke stopnje izobraževanja in usposabljanja. Dolgoročni strateški cilji EU na področju izobraževanja in usposabljanja, kot jih je leta 2009 opredelil Svet, so: (1) udejanjati vseživljenjsko učenje in mobilnost; (2) izboljšati kakovost in učinkovitost izobraževanja in usposabljanja; (3) spodbujati

[1] Za več informacij gl. preglednico dejstev [3.6.4.](#) o visokošolskem izobraževanju.

enakost, socialno kohezijo in aktivno državljanstvo; (4) na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja krepiti ustvarjalnost in inovativnost, vključno s podjetništvom.

DOSEŽKI

A. Evropa 2020 ter izobraževanje in usposabljanje 2020

Politika izobraževanja in usposabljanja je dobila zagon s sprejetjem strategije [Evropa 2020](#). Čeprav so za sisteme izobraževanja in usposabljanja pristojne države članice, ima EU nadvse pomembno vlogo pri spodbujanju in dopolnjevanju njihovih prizadevanj za izboljšanje in posodobitev sistemov izobraževanja. Države članice v okviru strategije Evropa 2020 vsako leto prejmejo izrecna navodila v zvezi s prednostnimi reformami v obliki priporočil za posamezne države.

V [strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju](#) so orisani instrumenti in ureditve za skupno delo na ravni EU. V okviru strateškega okvira so bile za leto 2020 določene naslednje referenčne vrednosti EU: (1) vsaj 95 % otrok med četrtilnim letom starosti in šoloobvezno starostjo naj bi bilo vpisanih v predšolsko vzgojo; (2) delež 15-letnikov z nezadostnim znanjem branja, matematike in naravoslovja naj bi bil manjši od 15 %; (3) delež oseb, ki predčasno opustijo izobraževanje in usposabljanje, naj bi bil manjši od 10 %; (4) vsaj 40 % ljudi, starih med 30 in 34 let, naj bi imelo terciarno izobrazbo; (5) povprečno naj bi bilo vsaj 15 % odraslih (med 25. in 64. letom) udeleženih v vseživljenjskem učenju; (6) vsaj 20 % visokošolskih diplomantov in 6 % poklicno izobraženih ljudi, starih med 18 in 34 let, naj bi nekaj časa preživelo na izobraževanju ali usposabljanju v tujini; (7) delež zaposlenih diplomantov (ljudi, starih med 20 in 34 let, s pridobljeno sekundarno ali terciarno izobrazbo), ki so dokončali izobraževanje pred 1 do 3 leti, naj bi znašal vsaj 82 %.

Za izvajanje politik EU na področju poklicnega izobraževanja Komisija ukrepa prek decentralizirane agencije EU – Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop).

B. Novi program znanj in spretnosti za Evropo

Komisija je leta 2016 objavila sporočilo o novem programu znanj in spretnosti za Evropo ([COM\(2016\)0381](#)), v katerem je predlagala deset ukrepov, s katerimi naj bi ljudi opremili z znanji in spretnostmi, ki jih potrebujejo na trgu dela, pa tudi za to, da bi bolje uporabili znanja in spretnosti, ki jih že imajo, ter jim tako pomagali poiskati kakovostno službo:

- jamstvo za znanja in spretnosti, s katerim bi nizko kvalificiranim odraslim pomagali doseči minimalno raven bralne, matematične in digitalne pismenosti;
- revizijo evropskega okvira kvalifikacij;
- koalicijo za digitalno pismenost in delovna mesta, ki naj bi podpirala sodelovanje med deležniki s področja izobraževanja in zaposlovanja ter iz industrije;
- okvir za sektorsko sodelovanje na področju znanj in spretnosti za boljše zbiranje in obdelavo podatkov o znanjih in spretnostih;
- orodje za profiliranje znanj in spretnosti državljanov tretjih držav za hitro ugotavljanje in evidentiranje znanj in spretnosti migrantov;

- podporo za poklicno izobraževanje in usposabljanje, predvsem s prireditvami in dejavnostmi v okviru evropskega tedna poklicnih znanj in spretnosti;
- revizijo priporočila o ključnih kompetencah, da bi ljudem pomagali pridobiti jedrni sklop znanj in spretnosti, ki so potrebni za delo in življenje v 21. stoletju;
- revizijo okvira Europass, da bi ljudem ponudili boljša in uporabnejša orodja, s katerimi bodo lahko prikazali svoja znanja in spretnosti;
- predlog priporočila o spremljanju diplomantov, s katerim naj bi bolje razumeli, kako uspešni so diplomanti po opravljenem izobraževanju in usposabljanju;
- analizo in izmenjava dobre prakse za obvladovanje pretoka visoko usposobljenih in visokokvalificiranih ljudi med državami („beg možganov“).

C. Predšolska vzgoja

Vprašanje predšolske vzgoje je pridobilo na teži, ko je bil sprejet [evropski steber socialnih pravic](#), v katerem je poudarjena pravica do cenovno dostopne in kakovostne predšolske vzgoje in varstva. Komisija je maja 2018 odobrila predlog za priporočilo Sveta o visokokakovostnih sistemih predšolske vzgoje in varstva (COM(2018)0271). Predlog se opira na že opravljeno delo na tem področju, predvsem na dokument „[Key Principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care](#)“ (Glavna načela kakovostnega okvira za predšolsko vzgojo in varstvo), ki ga je leta 2014 izdala delovna skupina nacionalnih strokovnjakov.

D. Evropski izobraževalni prostor

Po vrhu v Göteborgu je Komisija maja 2018 objavila sporočilo „Za močnejšo Evropo: vloga mladinskih, izobraževalnih in kulturnih politik“ (COM(2018)0268). V njem je predstavljena vizija evropskega izobraževalnega prostora, med drugim tudi s predlogom za priporočilo Sveta o spodbujanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja visokošolskih diplom in srednješolskih spričeval ter izidov iz učnih obdobj v tujini (COM(2018)0270).

E. Erasmus

[Erasmus+](#) je program EU za izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport za obdobje 2014–2020. Gradi na preteklih pobudah Unije in spodbuja izmenjave, razvoj sistemov izobraževanja in usposabljanja ter delo z mladimi.

Zasnovan je kot pomoč državam pri prizadevanjih, da bi učinkovito izkoristile potencial evropskega človeškega in socialnega kapitala, obenem pa naj bi podpiral načela vseživljenjskega učenja s povezovanjem podpore za formalno, neformalno in priložnostno učenje na področju izobraževanja, usposabljanja in mladih.

Posebni cilji programa Erasmus+ na področju izobraževanja in usposabljanja so: (1) izboljšati raven ključnih kompetenc, znanj in spretnosti s poudarkom na njihovem pomenu za trg dela in njihovem prispevku k povezani družbi; (2) na ravni izobraževalnih ustanov in ustanov za usposabljanje spodbujati boljšo kakovost, odličnost in inovacije ter internacionalizacijo; (3) spodbujati nastanek evropskega prostora vseživljenjskega učenja, s katerim naj bi dopolnjevali politične reforme na nacionalni ravni, in ozaveščanje o njem ter podpirati posodabljanje sistemov izobraževanja in usposabljanja; (4) okrepiti mednarodno razsežnost izobraževanja in

usposabljanja; (5) izboljšati poučevanje in učenje jezikov ter spodbujati široko jezikovno raznolikost in medkulturno zavest EU.

Ambiciozni cilj novega programa Erasmus+ je spodbujati sinergijo in plodne izmenjave med različnimi področji izobraževanja, usposabljanja in mladinske politike, odpravljati umetne meje med različnimi ukrepi in oblikami projektov, razvijati nove zamisli, privabljati nove akterje s področja dela in civilne družbe ter spodbujati nove oblike sodelovanja. Ti cilji so temelj, na katerem bodo izobraževalne ustanove gradile svoje delovanje v okviru ključnih ukrepov. Prvi ključni ukrep je osredotočen na mobilnost dijakov in študentov v visokem in poklicnem izobraževanju ter učiteljev z vseh izobraževalnih področij, drugi ključni ukrep se ukvarja s partnerstvi, tretji pa podpira reformo politike.

Maja 2018 je Komisija objavila [predlog](#) o nasledniku tega programa za obdobje 2021–2027 ([COM\(2018\)0367](#)). V njem predlaga, da bi kar ves program poimenovali Erasmus. Splošna zasnova se mu ni znatno spremenila, še vedno vsebuje tudi vse tri ključne ukrepe, ki so bili uvedeni v okviru programa Erasmus+. Komisija predlaga, da bi mu proračun zvišali na 30 milijard EUR, kar je dvakrat toliko kot v programskem obdobju 2014–2020.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Evropski parlament ves čas podpira tesno sodelovanje med državami članicami na področju izobraževanja in usposabljanja ter krepitev evropske razsežnosti v izobraževalni politiki držav članic. Sodeluje tudi v političnem ciklu za strateški okvir za sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja do leta 2020 ter se odziva na poročila, ki nastajajo pri tem, na primer z [resolucijo o nadaljnji obravnavi strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju \(ET 2020\) z dne 23. junija 2016](#).

A. Erasmus

Parlament si je uspešno prizadeval za povečanje proračunskih sredstev za program Erasmus+. Med drugim je 12. aprila 2016 sprejel [resolucijo](#) o programu Erasmus + in drugih instrumentih za spodbujanje mobilnosti pri poklicnem izobraževanju in usposabljanju – pristop do vseživljenjskega učenja^[2]. V svoji resoluciji poziva Komisijo, države članice in javne zavode za zaposlovanje, naj obveščajo in ozaveščajo o programu Erasmus+ in drugih instrumentih za spodbujanje mobilnosti na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, zlasti med MSP; V [resoluciji z dne 14. septembra 2017](#) je priznal izredno pozitivni vpliv programa Erasmus+. Poudaril je, da bi moral biti novi program bolj odprt in dostopen, in opozoril na težave s priznavanjem točk iz evropskega sistema prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS). Parlament je pozval, da bi zasnovali evropsko študentsko izkaznico, s katero bi študentom omogočili dostop do storitev po vsej Evropi. Poslanci so poudarili, da je v programu pomembno spodbujati aktivno državljanstvo, državljanstvo vzgojo in evropsko identiteto.

Parlament je za naslednjo generacijo programa Erasmus+ predlagal potrojitev proračuna na 41 milijard EUR, kar bo omogočilo večjo udeležbo in večjo vključenost.

[2]UL L 58, 15.2.2018, str. 65.

Prednostna naloga novega programa bodo tudi izmenjave v poklicnem izobraževanju, zlasti v obmejnih regijah, za kar bo namenjen večji proračun.

B. Izobraževanje in zaposlovanje

Odbor za kulturo in izobraževanje in Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve sta pripravila skupno samoiniciativno poročilo o sporočilu Komisije o novem programu znanj in spretnosti za Evropo. Parlament je to resolucijo sprejel [14. septembra 2017](#). V njej se zavzema za celovit pristop do izobraževanja in razvoja znanj in spretnosti, države članice pa poziva, naj se ne osredinijo samo na veščine, ki so pomembne za zaposlovanje, ampak tudi tiste, ki so koristne v družbi. Med drugim je spregovoril tudi o bolj celovitem pristopu k dokvalifikaciji migrantov, vlaganju v predšolsko vzgojo in varstvo, spodbujanju priložnosti za vseživljenjsko učenje ter pomenu neformalnega in priložnostnega učenja, pa tudi o podpiranju znanj in veščin s področja digitalne tehnologije, naravoslovja, tehnologije, inženirstva, matematike ter podjetništva.

Parlamentarna odbora sta oblikovala zakonodajno poročilo o predlogu Komisije o posodobitvi okvira Europass. Novi okvir je bil sprejet 18. aprila 2018 s [Sklepom \(EU\) 2018/646](#) Evropskega parlamenta in Sveta.

C. Druga področja

Poleg tega se Parlament močno zanima za sporočila Komisije o specifičnih področjih izobraževanja in usposabljanja. Kot primer lahko navedemo njegove resolucije z dne [22. oktobra 2013 o ponovnem razmisleku o izobraževanju](#), z dne [15. aprila 2014 o novih tehnologijah in odprtih izobraževalnih virih](#), z dne [8. septembra 2016 o spodbujanju podjetništva mladih prek izobraževanja in usposabljanja](#), z dne [12. septembra 2017 o nadaljnjem akademskem izobraževanju in izobraževanju na daljavo kot delu strategije evropskega vseživljenjskega učenja](#) ter z dne [12. junija 2018 o posodobitvi izobraževanja v EU](#).

Pierre Hériard
05/2019

